

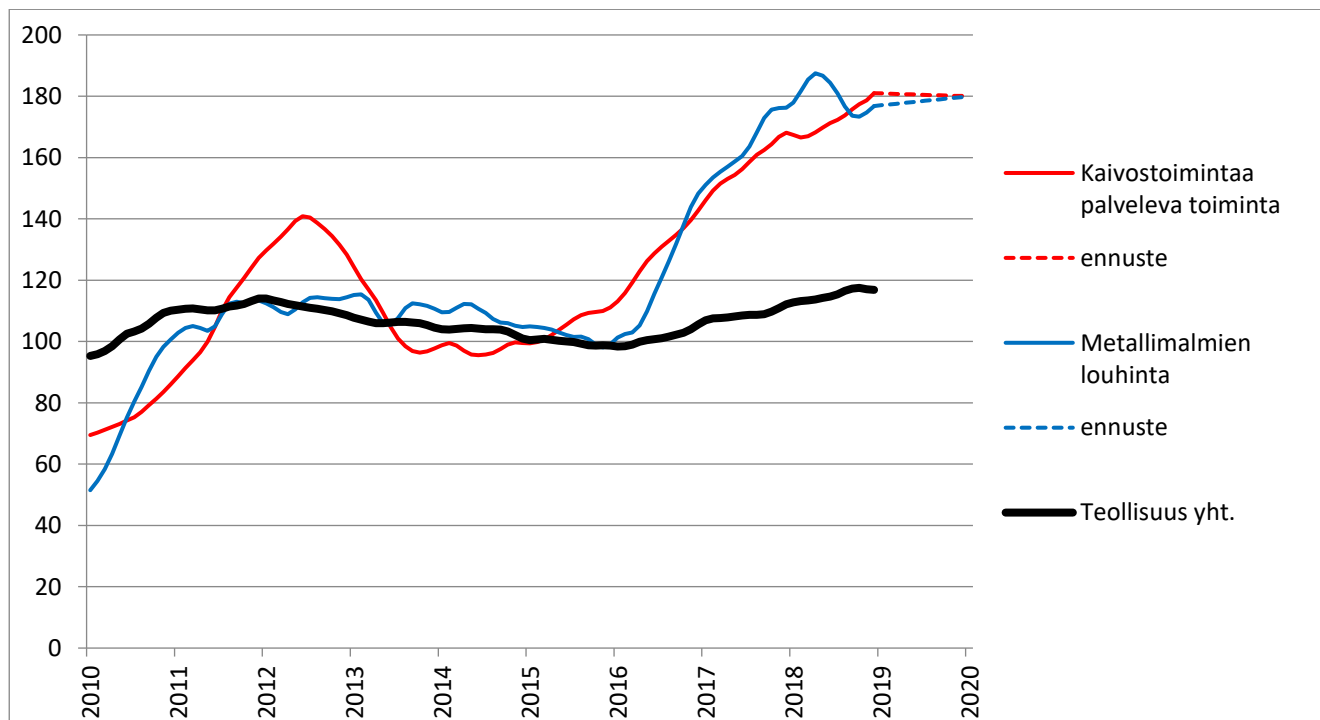
Kaivostoimialalla uusi hopeakaivos ja panostuksia akkujen arvoketjuihin

Viime vuosi oli ennätysvuosi Suomen louhintamäärissä. Sotkamon maaliskuussa avatun hopeakaivoksen toiminta on lähtenyt hyvin käyntiin. EU:ssa on löydetty akkujen arvoketjuista yhteisen intressi. Kaivoslainsäädännön toimivuudesta on selvitys käynnissä.

Metallimalmeja ja sivukiveä louhittiin vuonna 2018 Suomessa enemmän kuin koskaan, yhteensä 130,1 miljoonaa tonnia. Tämä oli jo neljäs kasvun vuosi. Malminetsintä kääntyi kasvuun Suomessa vuonna 2016. Siihen käytettiin noin 70 miljoonaa euroa viime vuonna. Varausten ja malminetsintäluvahakemusten määrät ovat alkuvuodesta 2019 jatkaneet kasvuaan. Suomi on edelleen houkutteleva ja luotettava kohde malminetsintään ja kaivosinvestointeihin, sillä toimintaympäristön ennakoitavuutta pidetään hyvänä.

Suurten kaivosten investointiohjelmat vahvistavat toimialan kehittymistä ja jatkuvuutta. Maaliskuussa aloitti toimintansa uusi hopeakaivos Sotkamossa, ja Orivedellä kultakaivos puolestaan keskeytti toimintansa. Sotkamo Silverin kaivostoiminta on lähtenyt hyvin liikkeelle.

Kuva 1. Kaivostoimialan ja teollisuuspalveluiden liikevaihdon indeksin kehitys 2010-2018 ja lähiajan ennuste

Lähde: Tilastokeskus, asiakaskohtainen suhdannepalvelu. Vuosi 2015=100

Kaivosyhtiöiden ja kaivostoimintaa palvelevien yhtiöiden liikevaihdon kehitys on tasaantunut vuonna 2015 käynnistyneen voimakkaan kasvun jälkeen. Globaalit suhdanteet vaikuttavat raaka-aineiden kysyntään ja hintakehitykseen. Käynnissä oleva kauppasota ja siinä korotetut tullit ovat luoneet markkinoille sekavuutta. Lisäksi asetettujen tulliä vaikutukset ovat selektiivisiä ja ovat heijastuneet esimerkiksi ylikapasiteetin purkuna Euroopan markkinoille.

Kaivosteollisuuden työllisyys on kasvanut, mutta liikevaihdon kehitystä hitaammin. Toimialan haasteena on saada houkuteltua opiskelijoita alalle. Kaivosalalle työllistyvien tehtävät ovat monipuolisia ja ulottuvat aina malminetsinnästä kaivostuotteiden jatkojalostajiin ja kaivospaikkakunnilla palveluita tarjoaviin pienyrityksiin. Kaivosteollisuus ry:n selvityksen mukaan alan työllisyysvaikutus kaikkinaensa noin 13 000 henkilövuotta.

EU:ssa panostetaan akkujen arvoketjuihin

Megatrendit ja ilmastonmuutos ovat nostaneet odotuksia akkualan mahdollisuuksista. Tällä hetkellä akkujen valmistus keskittyy pääasiassa Aasiaan. Euroopassa on herätty keskustelemaan akuista ja valmistelemaan rahoitusohjelmia haasteeseen vastaamiseksi. Akut on valittu yhdeksi arvoketjuksi, jossa valmistellaan konsortioita IPCEI-rahoituksen soveltamiseksi (IPCEI = Important Projects of Common European Interest). Valmistelussa on kaksi eurooppalaista akku-IPCEI:tä. Lisäksi Euroopan Investointipankki (EIB) myönsi 350 miljoonan euron lainan Ruotsiin akkutehdasta suunnittelevalle Northvoltille. Yhtiö suunnittelee aloittavansa rakennustyöt 2020. Business Finlandin mukaan Suomen vahvuuksia alalla ovat kierrätysosaaminen, kestävä kehityksen näkökulmien huomiointi, aktiivinen innovaatiotoiminta sekä yritysten ja tutkimuslaitosten muodostamat kehitys- ja liiketoimintaekosysteemit.

Suomessa akkualalla merkittäviä yrityksiä ovat Terrafame, joka investoi akkumetallien jalostukseen, Keliber, joka suunnittelee litiumkaivosta ja Freeport Cobalt, joka on maailman suurin kobolttin jalostaja. Näiden lisäksi Valmet Automotive rakentaa akkupaketteja tekevää tehdasta. Suomessa esimerkiksi kobolttia tuotetaan Terrafamen Sotkamon sekä Bolidenin Kevitsan ja Kylylahden kaivoksista. Suomessa on myös malminetsintä- tai arviointivaiheessa olevia kobolttihankkeita.

Uutta liiketoimintaa teollisuuden sivuvirroista

Teollisuuden sivuvirtojen hyödyntäminen luo uusia liiketoimintamahdollisuuksia, mutta vaatii pitkiä valmisteluaikoja. Teollisuusprosesseihin sekä materiaalien käsittelyyn erikoistunut kaivosalan palveluyritys Tapojärvi Oy aloittaa useampivuotisen kansainvälistymishankkeen Italiassa. Yhtiö rakentaa rikastamon Terniin, jossa kuonasta valmistetaan CE-merkittäviä tuotteita. Uuden teknologian soveltaminen ei ole riskitöntä; Ferrovanin pitkään valmisteilla ollut korkean teknologian kiertotaloushanke, joka olisi tuottanut vanadiinia SSAB:n terästuotannossa syntyvästä erikoiskuonasta, joutui konkurssiin keväällä 2019. Kierrätyksen lisäksi kuitenkin elintason vaatimusten kasvaessa ja teknologian kehittyessä myös uusien neitseellisten raaka-aineiden tarve yleensä lisääntyy.

Yhteiskuntakeskustelua kaivoslainsäädännön toimivuudesta

Vuoden vaihteessa kaivostoimiala nousi vahvaan julkiseen keskusteluun. Kaivoksilla ja kaivostoiminnalla on vaikutuksia alueen ympäristöön, talouteen ja ihmisiin. Keskustelussa esitettiin kaivoslain kokonaisuudistusta ja nopeita täsmämuutoksia. Työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö kutsuivat OTT Pekka Vihervuoren selvityshenkilöksi selvittämään kaivostoimintaa ohjaavan lainsäädännön toimivuutta. Selvitysraportti julkaistaan 17.6.2019. Jatkotoimet riippuvat osin tulevasta hallitusohjelmasta.

Maaliskuussa käynnistyi valtioneuvoston tutkimus- ja selvitysrahoituksen myötä Suomen kansallisen geotietoaineiston arvon ja mineraaliklusterin kilpailukyky- ja vaikuttavuustutkimus. Tutkimuksessa selvitetään, miten ja millaista arvonlisää geotietoaineisto ja toisaalta mineraaliklusteri luovat

kansallisesti. Lisäksi tarkastellaan sitä, miten ne edistävät ja voivat lisätä suomalaista osaamista, hyvinvointia ja talouskasvua monipuolisesti kestävä kehityksen periaatteita ja tavoitteita toteuttaen.

Useamman vuoden Team Finland-kasvuohjelmana toiminut Mining Finlandin toiminta jatkuu. Alan suomalaiset yritykset ja toimijat ovat päättäneet perustaa yhdistyksen, joka jatkaa kansainvälistymisohjelman tavoitteiden.

Lisätietoja:

Toimialapäällikkö **Heino Vasara**, Lapin ELY-keskus, puh. 029 503 9689, heino.vasara@ely-keskus.fi

Kaivosylitarkastaja **Riikka Aaltonen**, TEM puh. 029 506 4216, riikka.aaltonen@tem.fi

Kehittämispäällikkö **Katri Lehtonen**, TEM puh. 029 506 4926, katri.lehtonen@tem.fi

Linkejä tilastoihin:

Tukes <https://tukes.fi/teollisuus/kaivos-malminetsinta-ja-kullanhuuhdonta>

Kaivosyritysten yhteiskuntavastuuraportit <https://www.kaivosvastuu.fi/yhteiskuntavastuuraportti-2017/>

Kaivosteollisuuden kasvuohjelma <http://fi.gtk.fi/miningfinland/index.html>

Business Finlandin kaksivuotinen suomalainen akkutoimialan aktivointikokonaisuus <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/verkostot/biotalous-ja-cleantech/alykas-energia/#batteries>

Batteries from Finland, March 1, 2019, Gaia Consulting Oy, Spinverse Oy https://www.businessfinland.fi/globalassets/finnish-customers/02-build-your-network/bioeconomy--cleantech/batteries-from-finland/batteries-from-finland-report_final-report_28.3.2019.pdf